

O B S A H

Úvod

1. Populační teorie - populační myšlení - populační politika - populační klima I
2. Dějiny populačního myšlení a populačních teorií IV
3. Dosavadní přehledy dějin populačního myšlení a populačních teorií VII

Kapitola I

VÝVOJ POPULAČNÍHO MYŠLENÍ OD NEJSTARŠÍCH DOB K RENESANCI

1. Populační myšlení nejstarších civilizací 1
2. Populační otázky v antickém Řecku 37
3. Populační otázky ve starověkém Římě 55
4. Formování názorů na populační reprodukci v oficiální doktríně křesťanství 72
5. Populační myšlení v Islámu 97
6. Populační myšlení v evropských zemích do 14. století 103

Kapitola II

POČÁTKY VÝRAZNĚJŠÍ DYNAMIZACE SPOLEČENSKÉHO VÝVOJE

(od 15. do 18. století)

1. Hospodářské a společenské předpoklady renesance a humanismu 147
2. Reformace a její odraz v populačním myšlení 153

3. Oficiální katolická doktrína o populaci a diskuse v katolických kruzích	159
4. Počátky merkantilismu na evropské půdě	164
5. Populační myšlení ve spojení s ekonomickou doktrínou rozvinutého merkantilismu	176
6. Rozvoj merkantilismu ve Francii a jeho střetávání s fyziokratismem. Odraz ekonomických doktrín v populačním myšlení	181
7. Populační myšlení ideových předchůdců francouzské buržoazní revoluce	190
8. Příspěvek přírodovědců k populačnímu myšlení	198
9. Populační myšlení na základě statistických dat	202
10. Zvláštnosti středoevropské podoby populačního myšlení na základě ekonomického učení merkantilismu a fyziokratismu	210
11. Italská podoba merkantilismu a fyziokratismu v populačním myšlení	218
12. Cesta k období klasické politické ekonomie na půdě Anglie	224

Kapitola III

OD KLASICKÉHO K MODERNÍMU MALTHUZIÁNSTVÍ A ODPOR PROTI NĚMU

1. Vyvrcholení populačního optimismu v díle Godwina a Condorceta	253
2. Malthusova doktrína jako zobecnění vztahu mezi populací a prostředky obživy	261
3. Vtělení Malthusových myšlenek do klasické školy politické ekonomie	271
4. Odpůrci populačního principu v Malthusově pojetí	280

5. Přínos utopického socialismu k populačnímu myšlení první poloviny 19. století	288
6. Demografie první poloviny 19. století a její vztah k populační teorii	292
7. Teorie a praxe: postoje veřejnosti k populační problematice. Počátky šíření antikoncepce. Projevy demografického přechodu v evropských zemích	300

Kapitola IV

PŘÍNOS KLASIKŮ MARXISMU K POPULAČNÍ TEORII

1. Vědecká analýza kapitalismu. Povaha populačních zákonitostí v pojetí Karla Marxe	325
2. Příspěvek Bedřicha Engelse. Populační faktor v dějinách	334
3. Pokusy o rozpracování marxistického přístupu k populační problematice před druhou světovou válkou	336

Kapitola V

POZITIVISMUS A EKLEKTISMUS V DEMOGRAFICKÉ TEORII

1. Charakteristika období	345
2. Evolucionismus v demografickém myšlení. Biologické teorie. Sociáldarwinismus a populační myšlení	349
3. Matematicko-statistické teorie a pokusy o vyjádření hranice růstu	370
4. Sociologická teorie (demografická škola v buržoazní sociologii)	377
5. Ekonomické teorie a populační myšlení	391
6. Syntetičtější pohledy na vývoj populace. Geneze teorie demografické revoluce	403

7. Vývoj a institucionalizace demografie.	
Populační kongresy	412
8. Teorie a praxe: šíření neomalthuziánství a antikoncepce, stanoviska církevních orgánů, vědeckých a laických kruhů a církevních kruhů k populační problematice	436

Kapitola VI

POPULAČNÍ TEORIE POVÁLEČNÉHO OBDOBÍ AŽ PO SOUČASNOST

1. Charakteristika období	499
2. Pokusy o rozpracování marxistického přístupu k populační reprodukci	502
3. Současné marxistické názory na populační reprodukci	506
4. Globální a syntetické přístupy k poznávání charakteru populační reprodukce	511
5. Současné nemarxistické teorie	522
6. Výhledy populačních teorií	546
7. Populační kongresy	553
8. Praxe. Populační politika po druhé světové válce. Stanoviska státních orgánů, stanoviska církví. Mezinárodní organizace na podporu populační politiky	563

Závěr	601
-------	-----

Přílohy

1. Vývoj obyvatelstva světa v období od roku 1650 do roku 1984	603
2. Počet obyvatelstva světadílů a států podle stavu k 1. 7. 1984	604
3. Předpokládaný vývoj v letech 1970-2000 podle prognózy OSN z roku 1968	610

4. Předpokládaný vývoj světového obyvatelstva v letech 2000-2100 (projekce World Bank)	610
5. Přehled mezinárodních populačních konferencí a kongresů, uspořádaných IUSSP v letech 1947-1985	611
6. Témata, k nimž se vztahovaly referáty, přednesené na kongresech a konferencích IUSSP v letech 1947-1972	612
Bibliografie	614
Jmenný rejstřík	646
Zkratky	667
История популяционного мышления и популяционных теорий	668
History of population thought and population theories	674
Histoire de la pensée démographique et des doctrines de la population	680

